

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

Art. 1. Quo scribendi genere liber Exercitiorum comprehendatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

Denique nonnullas quoque fortè iudicabis, non tam meditationis, quàm dissertationis alicuius & probationis vim sortiri; qualis illa quæ de sermone in Monte. Sed re vera, ex illis nullo negotio considerationis eximia quædam eruitur fecunditas: ac præterea multa potest meditans, virtutum & rerum benè agendarum præcepta, ac proposita diligentius persequi. Sed longè fuerit præstantius, si quis præclara mentis firmitate ac celsitate subnixus, in Deum ex illis extollatur, consilia, providentiàm eius contempletur, eas homini rationes quomodo aperiat, & in hac rerum atque argumentorum creata veritate, æternam & ingenitam Dei summi veritatem amet & admiretur. Quòd si cuius ingenium nihil horum satis capiat, non grandis est iactura; bonum factum, per me licet, vt dissertationem legat, & sibi ad meditandum, quod aliud magis arripit eligat: quid enim disceptato opus est? annon suum cuique palatum: & cuidam, tres ipsi conuiuæ dissentiebant: & verò quis adeò insaniuit vniquam, vt alterum ad alterius gustationem adigere sit conatus? Vtere ergo, fruere, vt licet, vt liber, faxi- que vt propitio bono Deo, benè lubeat.

C A P V T XX.

Vbinam antè dicta orandi genera docuerit B. Ignatius.

CVM ad totam vitam Asceticam & ad Religionis dignitatem formamque conseruandam, plurimum sit in oratione momenti, eaque vna vel maxime Religiosus decor contineatur & enitescat, æquissimum est vt quo fonte ista in nos deriuetur ostendam, suamque secundum Deum gloriam vni B. Ignatio referam. Dicam quod res est, sæpè non mediocriter displicuit, mutantes ab ipso videre, & tam dissimulantes, nec auctori laudem debitam reddentes.

Nobilissimum, quod ad orationem attinet, Ignatiani spiritus monumentum libellum Exercitiorum habemus: quo in vno continetur quidquid de oratione mentis certa præceptione comprehendi potest. Ergo docebimus quàm ex illo ducantur omnia quæ de perfectissima atque suprema oratione dicuntur. Quod vt ordinatiùs fiat, Primum sit:

Art. I. Quo scribendi genere liber Exercitiorum comprehendatur.

Ex hoc quaesito docebimur, quid sit cur nonnulli minus ei libro tribuant quàm par est, & quàm ceteri agnoscunt. Item que cur res maxime arcanas docens, & clarissimè demonstrans, vix eas attingere videtur. Quare quod ad rem nostram facit,

Duos sunt scribendi genera. Vnum est quod Acroamaticum dixerunt, aliud quod

quod Exegeticum dicere possumus; hoc passim vsurpatur, istud rarius. Exegeticum est, quod disserendo, exponendo, narrando, suumque, quodcumque fuerit, argumentum elucidando, ita progreditur, vt lector attentus, nec illiteratus omnino, scriptiois istius, vel omnia, vel saltem potissima sensa percipiat. Acroamaticum verò est, quod sit eiusmodi, vt in penetralia scriptiois istius arcana, vix tanto ingenio reperiatur quisquam, vt possit sine doctore sola lectione perducere.

At hoc ipsum duobus modis contingit. Primò & sæpiùs, affectatione scriptoris, verba lectantis obscuriora, noua, alieno sensu, obsoleta, grandia, magnamque & mirum quid sonantia, cum hyperbolis, multisque metaphoris implexis, ad eò vt omnia tenebrosa quadam caligine inuoluantur, non secùs quàm Egyptios hieroglyphicis, mythologos fictis fabulis, mysteria sua quondam texisse accepimus. Et quidem verborum inuolucris varijs, sua tegetium, exempla passim in Alchymistis decantantur: videas & in arte Lulliana istud grande sophos. Nec sibi ab hoc tumore cauere potuit contemplatio, quin tot eam ampullatorum verborum anfractuosis ambagibus, contortisque & imaginosis translationibus inumbrarent nonnulli, vt in meras tenebras res illa migrasse, & errorum mater esse videatur, quæ quàm dilucidissimam animo nostro lucem peperisse, certissimamque ad Deum viam monstrasse debuerat. Potest etiam imperitia scriptoris id accidere, quando videlicet scientiæ reconditoris viro, sensuum animi distinctè dilucideque explanandorum gratia deesset: quod nunc missum facimus, totumque hoc genus librorum, nisi grauissima & iustissima causa excuset, aut improbandum aut parum admodum probandum putamus.

At sunt Acroamatici alij, quorum dignitas & veneratio longè maxima, & fuit semper, & perseverare debet, qui res & verba continent, quorum sensus ille qui est obuius, dilucidus est & planus, lectorique perutilis, verba, totusque contextus humilis, & lenè fluens: at quod permirum est, eo ingenio, eo spiritu sunt conscripti, vt quo plura in eis intellexeris, eo plura intelligenda superesse deprehendas, animumque tuum ad quandam sensum attolli excelsum, quam antè ne suspicando quidem cogitabas. Eiusmodi omnino est sacra Scriptura, quæ tota (si linguarum idiotismos, & ætatum temporumque quibus est conscripta, vsu & occasionem callueris) planissimo est dicendi genere contexta: at neque proprio cuiusque sensu explicandam constat, obscurosque sensus abditiores esse, & doctore, sanctorumque Patrum interpretatione, vel singulari (quod perrarò creditur) sancti Spiritus illustratione esse opus. Ad hoc genus, licet inferiore longè modo, sed ad hoc tamen genus libellum Exercitiorum referendum puto: qui vbique dicendi genere simplicissimo nitescit, verbis & scribendi caractere patet, at verò tota ipsa decursio, argumenti apta connexio, lenissima atque efficacissima ab imis ad summa progressio, plurimorumque in eo Jaren-

*D Aug. l. 1.
Ep. 2. de do-
ctri. Christ.
Item ep. 3.
& l. 1. de
mor. Eccl.
c. 1.*

tium mysteriorum dignitas est tanta, ut necdum eam enarrare posse fatear, quam nondum satis capere me potuisse profiteor. ea est vel eius libri dignitas, vel ingenij mei tarditas, cui iam ab ipso Societatis aditæ initio persuasum semper fuit, plus in hoc Exercitiorum libro solo, ad perfectam orationem esse præsidij, quam in omnibus ex illo tempore quomodocumque editis: neque dum sanè video cur ab ista iudicatione discedam. non est quòd indignetur quisquam; huic si multa tribuo, quod ipsorum est, ceteris haud demo: sed quod assero, id certa demonstratione firmabo. Hinc videant qui libellum istum hodie passim etiam vernacula lingua vulgatum legunt, nec magni faciunt, id eò fieri quòd sine doctore, & experimento conueniente non satis queat intelligi.

Quòd autem minus illi tribuant nonnulli, quid mirum? cum partim hominum, specie & orationis pompa ducantur, quam aliquando in sacris ipsis Literis non comperiens Augustinus, fastidiuit. partim verò magistris vsi, qui aliud aliquid saperent, ipsi quoque vel aliò auertantur, vel nihil nisi quod primò occurrat, latere credant? Sed antequàm ad id probandum accedo, dicendum est mihi Quando, & Quomodo sit liber ille conscriptus.

Art. 2. Quando liber Exercitiorum à B. Patre sit scriptus, quidne in eo spectari.

Fuisse Manresæ in primis conuersionis initijs libellum Exercitiorum conscriptum, scriptorum, & rerum gestarum testimonijs constat, omniumque ordinatissimè descripsit P. Petrus Ribad. l. r. Vitæ B. Ignatij c. 5. ad 9. eius insitam vestigijs, ut certius quò intendo pertingam.

Primo igitur, & incredibili quodam seruore in dies inardescere Ignatius ignotus, & mendicos inter, in xenodochio solum sui contemptum amans, nudis pedibus, nudo capite, humi cubans, ter quotidie acerrimè se diuerberans, septenas, præter Missæ & Vesperarum tempus, horas quotidie in oratione ponens perseuerabat: quibus efficiebatur, ut absterfo omni vetere rerum huius sæculi amore, in alium planè virum abiret, cuius non iam in terris, sed videretur conuersatio tora esse in cælis, iam non regibus, sed soli regum Regi Deo militabat: ut ergo de bono fidoque milite, in fortem peritumque ducem euaderet, eum tentamentis varijs & scrupulis mirè exercitum habuit Deus. Cumque diuina misericordia, fuerit semper Ignatius omnium suorum animæ motuum, omnium propensionum, instinctuum, omniumque quæ in mente transigerentur observator, explorator & discriminator acerrimus, cum etiam animum gereret quam maximè ab omni quarumcumque rerum cupiditate secretum, totoque nisu ad perfectionis celsiora tendentem; hinc factum, ut ad observationem sollicitam accedente purissimo animi oculo, breuissimo tempore longè plura, & perfectius, experimento sui viderit, quam nos longis annis tardi segnesque videamus.

Vere